

KANSALAISPULSSI 7_2020

Valtioneuvoston kanslia on tilannut Tilastokeskukselta nopealla aikataululla toistaiseksi toistettavan Kansalaispulssi-kyselyn liittyen vallitseviin koronavirusepidemian aiheuttamiin poikkeusoloihin. Ensimmäinen kysely tehtiin huhtikuun 2020 alkupuolella ja kyselyä toistetaan 2–4 viikon välein. Vastaajat vaihtuvat joka kierroksella. Kansalaispulsseissa kysytään Suomessa asuvien mielipiteitä mm. viranomaisten toiminnasta, vastaajan omasta mielialasta, luottamuksesta tulevaisuuteen, ohjeiden noudattamisesta, muiden auttamisesta ja siitä, miten hyvin kokee saaneensa informaatiota.

Kysely toteutetaan verkkokyselynä. Verkkolomake tehdään Webropolilla ja kyselyyn on mahdollista vastata älypuhelimien kautta. Keruun päätyttyä aineisto ajetaan Webropolin järjestelmästä Tilastokeskuksen tutkijoiden koneille tarkistettavaksi ja käsiteltäväksi. Aineistonkeruu toteutetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Otoksen muodostaminen ja rakenne

VII-kierroksen otos muodostettiin Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen ajalla 9.6. – 23.6. vastanneista manner-suomalaisista kohdehenkilöistä. Heistä 3 142 kohteelle oli ajantasainen ja kriteerit täyttävä puhelinnumero (ainoa tai oikeaksi todettu, eikä salaiseksi merkitty, matkapuhelinnumero).

Työvoimatutkimus on otostutkimus, jonka avulla tilastoidaan 15–74-vuotiaan väestön työmarkkinoille osallistumista, työllisyyttä, työttömyyttä ja työaikaa kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Tutkimuksen otokseen kuuluu joka kuukausi noin 12 000 henkilöä. Työvoimatutkimuksen otos poimitaan ositetulla satunnaisotannalla väestön keskusrekisteriin perustuvasta Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa. Tutkimus on puhelinhaastatteluina toteutettava paneelitutkimus, jossa samaa henkilöä haastatellaan viisi kertaa.

Tiedonkeruu

Lomake

Kyselyn sisältö toistuu kierroksittain melko samanlaisena. VNK toimitti Tilastokeskukselle kysymykset ja lomaketta muokattiin yhteistyössä. Verkkolomakkeen testaamiseen osallistui Tilastokeskuksen tutkijoiden lisäksi myös tilaaja. Kysymykset käännettiin Tilastokeskuksessa ruotsin- ja englanninkielelle.

Tiedonkeruun kulku, vastausosuus ja kato

Otokseen kuuluville lähetettiin tekstiviestillä kutsu ja henkilökohtainen suoralinkki verkkolomakkeelle. Muistutusviestit lähetettiin vastaamattomille vuorokauden kuluttua. Suurin osa vastauksista saatiin ensimmäisten kahden vuorokauden kuluessa.

Kierros	Kenttäaika	Otos	Hyväksytyjä vastauksia	Lopullinen vastausosuus
1-kierros	2.4. (to) – 5.4. (su)	2 911	1 240	42,6 %
2-kierros	16.4. (to) – 19.4. (su)	2 283	1 146	50,2 %
3-kierros	29.4. (ke) – 3.5. (su)	2 364	1 164	49,2 %
4-kierros	14.5. (to) – 17.5. (su)	2 512	1 111	44,2 %
5-kierros	28.5. (to) – 31.5. (su)	2 705	1 139	42,1 %
6-kierros	11.6. (to) – 14.6. (su)	2 930	1 182	40,3 %
7. kierros	25.6. (to) – 28.6. (su)	3 142	1 211	38,5 %

Aineiston toimittaminen

Aineisto toimitettiin asiakkaalle Excel-tilukoina. Vastajien avoimet kommentit toimitettiin sellaisinaan taulukoiden liitteenä.

Vastaajat

Kyselyn otoksessa mukana olleet ovat ensin vastanneet Työvoimatutkimukseen ja toisekseen suostuneet jatkotutkimukseen.

Liitteen 1 taulukoista nähdään, miten vastanneet jakautuvat väestöryhmittäin. Naiset vastasivat tälläkin kierroksella aktiivisemmin kuin miehet. Ikäryhmittäin heikoiten vastasivat tällä kierroksella 25-29 -vuotiaat. Maantieteellisesti katsoen korkeimmat yli 40 prosentin vastausosuudet olivat Kanta-Hämeessä, Päijät-Hämeessä, Keski-Pohjanmaalla, Uudellamaalla ja Kymenlaaksossa. Matalin vastausaste (alle 30 %) oli Kainuussa ja Pohjanmaalla. Aineistossa on havaittavissa koulutukseen liittyvä osallistumattomuuden trendi, joka näkyy siinä, että perusasteen varassa olevat vastasivat hieman heikommin kuin korkea-asteen koulutuksen omaavat. Tämä trendi vaikuttaisi korostuvan verkkotiedonkeruussa.

Painotus

Vastausaineisto (1 211 henkilöä) painotettiin vastaamaan tutkimuksen perusjoukkoa (15-74 – vuotiaat mannersuomalaiset) ja painotuksessa väestötietoina käytettiin huhtikuun lopun tietoja (4 110 671 henkilöä). Aineiston kullekin vastanneelle muodostettiin korottava ja vastauskatoa oikaiseva estimointipaino (muuttuja PAINO). Korottavuus mahdollistaa sen, että laskettaessa kokonaismääräestimaatteja tulokset ovat tarkastelussa kohdeperusjoukon tasolla. Tällöin painokerroin voidaan tulkita niin, että tutkimukseen osallistunut henkilö edustaa painonsa osoittaman määrän henkilöitä perusjoukossa.

Aineiston painotuksen lähtökohtana oli peruspainot, jotka muodostettiin jakamalla perusjoukon koko vastanneiden määrällä, eli peruspainoiksi muodostui kaikille vastanneille 4 110 671 / 1 211.

Painojen kalibroinnissa peruspainoja muunnettiin niin, että painojen avulla kyselyyn vastanneet edustavat perusjoukkoa käytettyjen kalibroitimuuttujien suhteen. Kalibroitimuuttujina (liite 2) olivat sukupuoli, alue, 5-vuotiskäryhmä ja koulutusaste. Kalibrointiin käytettiin SAS-makro-ohjelmaa (Ranskassa kehitetty CALMAR2-makro).

Tulokset

Tulokset ovat Excel-taulukoissa suorina jakaumina ja ristiintaulukointeina sukupuolen, ikäryhmän (15-vuotisryhmät), kotitalouden rakenteen, nuorimman lapsen iän ja suuralueen mukaan, sisältäen soluttaiset vastaajien lukumäärät, painotetut vastaajamäärät (estimaatit) ja riviprocentit (prosenttiosuudet).

Tulosten tulkitsemista varten mukana on myös ”prosenttiosuuden virhemarginaali”-taulukko. Prosenttiosuuden virhemarginaali (ts. 95%:n luottamusväli) riippuu vastanneiden lukumäärästä ja ko. prosenttiosuudesta. Tuloksia voi arvioida myös solukohtaisten vastanneiden lukumäärien pohjalta soveltamalla työvoimatutkimuksessa käytettäviä Eurostatin julkaisurajoja:

- Luvut voidaan julkaista, kun solussa on vastaajia vähintään 20
- Luvut ovat epätarkkoja ja ne voidaan julkaista varoituksen kera, kun solussa on vastaajia 10-19
- Luvut ovat hyvin epätarkkoja ja ne peitetään (ei julkaista), kun solussa on alle 10 vastaajaa

Asteikollisille kysymyksille on muodostettu taustamuuttujittain keskiarvo ja sen luottamusvälin alaraja (LV_ala) ja yläraja (LV_yla), jotta on mahdollista muodostaa mielikuva vastaajien keskimääräisestä mielipiteestä. Yhteenvetotaulukoissa on ilmoitettu myös keskiarvon taustalla olevien mielipiteiden määrä (vastanneet).

Keskiarvoa kannattaa käyttää mielipideasteikon yhteydessä harkiten. Käytäntö on osoittanut, että keskiarvot antavat useimmissa tapauksissa oikeansuuntaisen ja käyttökelpoisen arvion keskimääräisestä mielipiteestä, mutta mielipiteiden jakauma kannattaa kuitenkin aina tarkistaa taulukoista, joka sisältävät kysymyksittäin eri mielipiteiden lukumäärät ja prosentit. Keskiarvoja muodostettaessa on lisäksi huomioitava, että EOS-vastaukset on rajattava laskennan ulkopuolelle.

Esimerkkinä keskiarvon muodostaminen kysymykselle Q1 (Kuinka oikeudenmukaisena pidät suomalaista yhteiskuntaa tällä hetkellä?) 2. kyselyssä. Yhteenvetotaulukoiden keskiarvoja muodostettaessa oli tarpeen huomioida painokertoimen vastauskatoa oikaiseva vaikutus, jota voidaan havainnollistaa muodostamalla ns. analyysipaino, josta on poistettu korottava vaikutus ja jonka arvot vaihtelevat ykkösen molemmin puolin. Suurimmat analyysipainot (1,8) osuvat 20-30-vuotiaille miesvastaajille, jotka ovat perusasteen koulutuksen varassa. Pienimmät analyysipainot (0,6) on puolestaan korkea-asteen koulutuksen omaavilla 60-65-vuotiailla naisvastaajilla. Kun lasketaan analyysipainolla painotettu keskiarvo kysymykselle Q1, saadaan tulokseksi 7,58. Mikäli muodostamme vertailun vuoksi keskiarvon ilman painokerrointa, saamme tulokseksi 7,64. Se saadaan perinteisesti aritmeettisena keskiarvona (vastausten summa jaettuna vastanneiden lukumäärällä). Kysymykseen Q1 vastasi 1 122 henkilöä, kun EOS-vastaukset on rajattu pois.

LIITE 1 Kansalaispulssi 7_2020 -kysely. Otos, vastanneet ja vastausosuudet eri väestöryhmissä.

	Otos	Vastanneet	Vastaus-%
Yhteensä	3142	1211	38.5
Sukupuoli			
Mies	1587	560	35.3
Nainen	1555	651	41.9
Ikäryhmä			
15-19 -vuotiaat	188	62	33.0
20-24 -vuotiaat	187	60	32.1
25-29 -vuotiaat	233	62	26.6
30-34 -vuotiaat	227	72	31.7
35-39 -vuotiaat	271	99	36.5
40-44 -vuotiaat	278	120	43.2
45-49 -vuotiaat	242	87	36.0
50-54 -vuotiaat	281	104	37.0
55-59 -vuotiaat	291	132	45.4
60-64 -vuotiaat	319	147	46.1
65-69 -vuotiaat	317	146	46.1
70-74 -vuotiaat	308	120	39.0
Maakunta			
Uusimaa	922	392	42.5
Varsinais-Suomi	286	102	35.7
Satakunta	124	40	32.3
Kanta-Häme	81	38	46.9
Pirkanmaa	280	110	39.3
Päijät-Häme	104	45	43.3
Kymenlaakso	94	38	40.4
Etelä-Karjala	53	21	39.6
Etelä-Savo	86	28	32.6
Pohjois-Savo	150	57	38.0
Pohjois-Karjala	98	32	32.7
Keski-Suomi	185	71	38.4
Etelä-Pohjanmaa	103	33	32.0
Pohjanmaa	138	37	26.8
Keski-Pohjanmaa	41	21	51.2
Pohjois-Pohjanmaa	227	83	36.6
Kainuu	37	11	29.7
Lappi	133	52	39.1
Suuralue			
Helsinki-Uusimaa	922	392	42.5
Etelä-Suomi	618	244	39.5
Länsi-Suomi	830	291	35.1
Pohjois- ja Itä-Suomi	772	284	36.8

LIITE 2. Kalibrintimuuttajat

Sukupuoli

1 = Mies

2 = Nainen

Alue muodostettiin suuralueista (pois lukien Ahvenanmaan maakunta)

1 = Helsinki-Uusimaa

2 = Etelä-Suomi

3 = Länsi-Suomi

4 = Pohjois- ja Itä-Suomi

10-vuotisikäryhmä

15 - 24

25 - 34

35 - 44

45 - 54

55 - 64

65 - 74

Koulutusaste

1 = Perusaste

2 = Keskiaste

3 = Korkea-aste